

INNOVATIVE TOOLS TO PROMOTE OPEN ELECTRONIC ARCHIVES

*INSTRUMENTE INOVATIVE PENTRU PROMOVAREA
ARHIVELOR ELECTRONICE DESCHISE*

Ana GUDIMA, Natalia CHERADI, Elena RAILEAN, Ina NICUȚĂ

Abstract: *In this article the authors have proposed an analysis of the level of information of the users on the Institutional Repository of Economic Knowledge (IREK), based on a survey attended by PhD thesis leaders and PhD students from the Academy of Economic Studies of Moldova. In order to increase consumer awareness about this product, have been made proposals to streamline communication and identify new tools to promote open electronic archives.*

Keywords: *institutional repository, IREK, AESM, academic publication, academic writing, center of academic writing, Information Literacy*

Repozitoriile instituționale, un nou fenomen în comunitatea științifică a secolului XXI, devin un element indispensabil în activitatea științifică a oricărei universități. Repozitoriile, care au apărut în spațiul informațional al Republicii Moldova în ultimul deceniu, devin din ce în ce mai populare în rândul profesorilor, cercetătorilor, doctoranzilor, masteranzilor și specialiștilor din biblioteci.

Avantajele repozitoriilor instituționale sunt: deschiderea, crearea unei colecții electronice unitare de materiale științifice ale universităților, promovarea acestora în comunitatea științifică internațională, promovarea cercetătorilor și a publicațiilor acestora, creșterea indexului de citare a articolelor științifice etc.

Prin crearea și difuzarea de noi cunoștințe, universitățile acumulează capitalul intelectual al țării, care include și capitalul de cercetare. Efectuând primii pași în constituirea repozitoriilor instituționale în cadrul proiectelor, bibliotecile universitare întâmpină unele dificultăți în crearea, gestionarea, completarea și promovarea acestui produs informațional inovațional [3, p. 11].

Orice produs nou bazat pe tehnologiile moderne este dificil de implementat pe piață, chiar dacă avantajele sale sunt evidente. Societatea este obișnuită să rezolve aceleași probleme în mod tradițional și este dificil să o convingi să adopte o nouă modalitate de a satisface nevoia existentă.

Pentru a crea și a dezvolta cu succes repozitoriile instituționale sunt necesare resurse semnificative: intelectuale, financiare, creative, de timp. De regulă, crearea repozitoriilor instituționale în Republica Moldova a fost inițiată în cadrul proiectelor internaționale. În continuare obiectivele privind dezvoltarea, managementul și promovarea arhivelor electronice vor fi asumate în întregime de bibliotecari [2, p. 29].

Gestionarea repozitoriilor instituționale se realizează cu succes, bazându-se practic în exclusivitate pe entuziasmul bibliotecarilor, fără suport financiar și tehnic din partea conducerii universităților.

Totodată menționăm că în ultimii 2 ani în comunitatea academică a crescut interesul pentru sistemele și platformele deschise care asigură creșterea vizibilității instituției. Astfel, Școala Doctorală a ASEM a obligat toți doctoranzii să-și publice articolele în

repozitoriul instituțional IREK. Datorită acțiunilor de acest gen se intensifică coordonarea activității diferitelor departamente ale instituției privind promovarea acestui produs informațional inovațional [1].

Specialiștii din bibliotecile universitare utilizează diverse instrumente pentru a promova acest produs informațional pentru toate categoriile de cercetători și cadre didactice, inclusiv în rândul administrației universităților, însă tehnicile de promovare nu întotdeauna corespund cerințelor actuale și necesită ajustări.

Există o presupunere că o parte din informațiile cu privire la repozitoriu și potențialul său nu ajung la destinatari, fapt ce impune optimizarea programului de promovare a depozitului digital IREK.

În cadrul unui sondaj realizat în primăvara anului 2018, au fost identificate nivelul de informare și opiniile respondenților cu privire la repozitoriul instituțional al ASEM - IREK. Au fost chestionați 15 respondenți: 8 doctoranzi și 7 coordonatori științifici care, în cadrul interviului, au răspuns la șapte întrebări despre repozitoriul IREK. La sondaj au participat 5 bărbați și 10 femei.

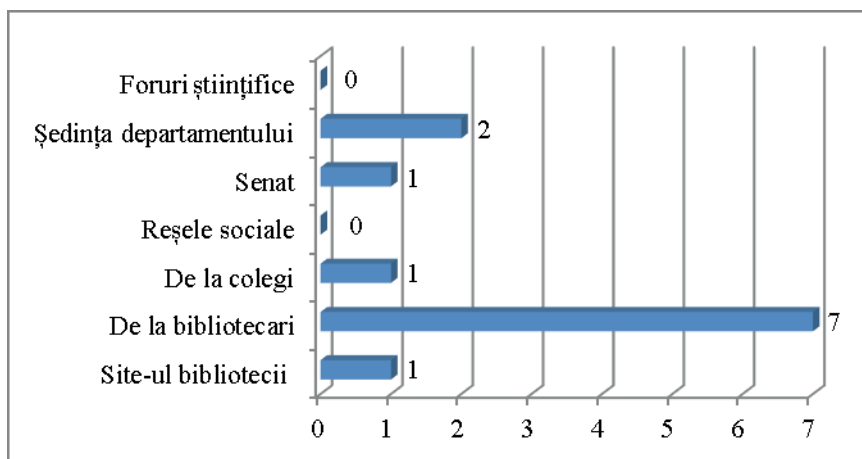
Scopul studiului a fost popularizarea repozitoriului instituțional IREK și, prin urmare, optimizarea activității de publicare în acces deschis a angajaților ASEM.

Obiectivele studiului au fost următoarele:

1. Identificarea gradului de informare a doctoranzilor și a conducătorilor tezelor privind repozitoriul instituțional IREK;
2. Creșterea nivelului de informare a comunității academice cu privire la avantajele publicării în acces deschis;
3. Determinarea preferințelor respondenților privind canalele și formele de promovare a informațiilor;
4. Elaborarea unui program de promovare a repozitoriului instituțional IREK.

La întrebarea „*Cunoașteți despre existența repozitoriului instituțional pe site-ul Bibliotecii Științifice a ASEM?*”, 12 respondenți au răspuns afirmativ, 3 – negativ. Dintre respondenții care au răspuns negativ sunt doi coordonatori științifici și un doctorand. Coordonatorii tezelor au menționat că sunt integrați în mai multe activități științifice în comparație cu alte grupuri de utilizatori. Din aceste considerente informațiile despre repozitoriul instituțional IREK nu au fost recepționate de către ei. Un doctorand care nu deținea informația despre existența repozitoriului instituțional al ASEM este înscris la primul an de studii cu frecvență redusă și a declarat că nu s-a confruntat deocamdată cu publicarea online în acces deschis.

Analiză răspunsurilor la întrebarea „*De unde ați aflat despre existența repozitoriului instituțional în organizația dvs.*” a configurat următoarele rezultate (*Figura nr.1*):

Fig. 1. Sursa de informare despre existența repoziitoriului instituțional al organizației

Astfel, se poate afirma că principala sursă de informare despre repoziitoriului instituțional IREK sunt specialiștii bibliotecari, care informează în mod constant doctoranzii atât la prelegerile din cadrul cursului Cultura Informației, cât și prin consultări individuale privind noul produs informațional și implementarea acestuia în practica academică.

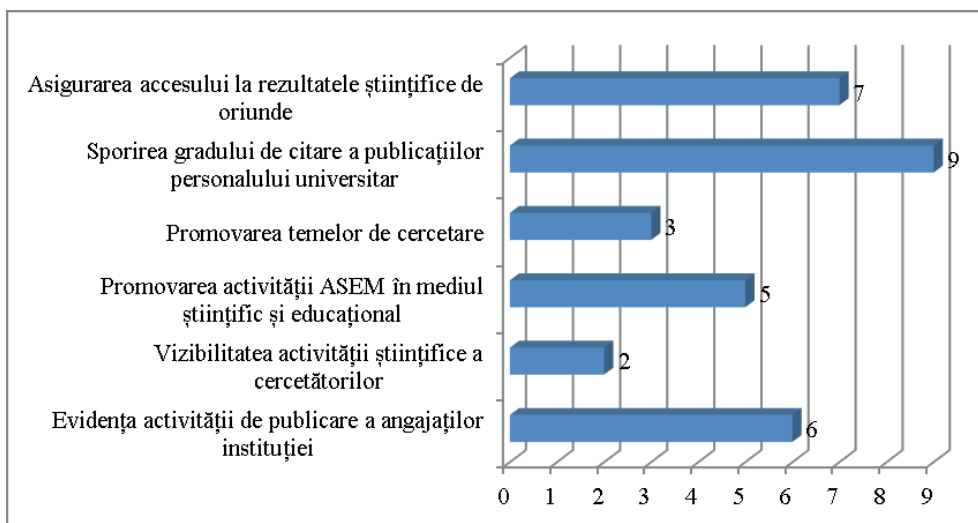
Reuniunile departamentelor (catedrelor), de asemenea, sunt utilizate de către bibliotecari drept canal de comunicare, prin care se promovează activ depozitul digital. Astfel, informarea a 2 respondenți prin acest canal a atins scopul său.

În opinia respondenților site-ul bibliotecii este important pentru promovarea produselor informaționale, însă ei nu au timp suficient să-l studieze.

Senatul universității, de asemenea, este o platformă eficientă pentru promovarea repoziitoriului instituțional IREK, dar nu-și și produce efectul decât pentru membrii acestui for instituțional.

Din păcate, rețelele sociale practic nu sunt implicate în promovarea depozitului instituțional, deși, potrivit experților, acest canal este în prezent cel mai popular și mai eficient pentru promovare. Avantajul utilizării acestui canal este accesibilitatea, ușurința de acces, posibilitatea de monitorizare și feedback-ul.

Din răspunsurile respondenților la întrebarea „*Ce credeți despre avantajele repozițiilor instituționale?*” au fost identificate cunoștințele doctoranzilor și coordonatorilor tezelor privind repoziitoriul instituțional IREK și avantajele acestuia. Opiniile intervievaților s-au distribuit după cum urmează în *Figura nr. 2*:

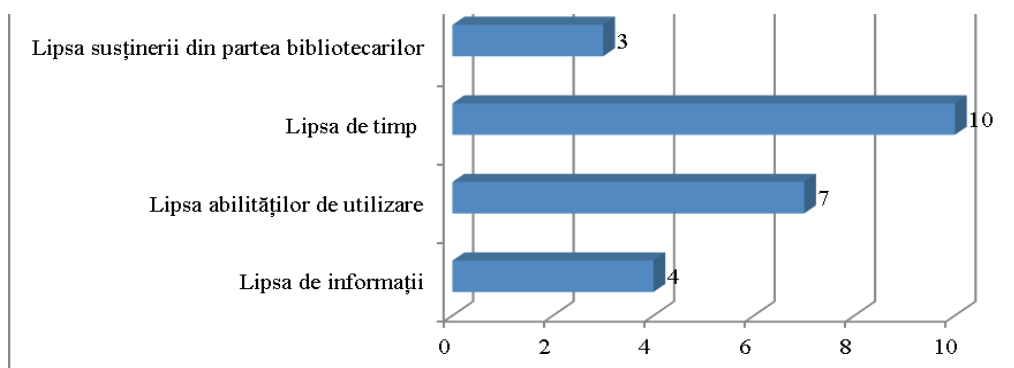
Fig. 2. Opinia respondenților privind avantajele repozitoriului instituțional IREK

Prin urmare, promovând comunicarea științifică, repozitoriile instituționale, în opinia majorității respondenților au, astfel de avantaje de bază, cum ar fi: creșterea gradului de citare a lucrărilor științifice ale personalului universitar (9); oferirea accesului la rezultatele de cercetare oriunde în lume (7); evidența statistică a activității de publicare a angajaților organizației (6).

La întrebarea „*Aveți experiența utilizării repozitoriului instituțional IREK?*” - 7 respondenți au menționat că au avut o asemenea practică, 8 persoane au răspuns negativ.

Astfel, putem constata că subiecții cercetării dețin cunoștințe teoretice suficiente despre arhivele digitale deschise, dar utilizează repozitoriul instituțional IREK un număr mai mic dintre cei intervievați.

Obstacolele legate de publicarea articolelor în repozitoriul instituțional IREK au fost identificate atunci când respondenții au răspuns la întrebarea „*Ce împiedică activitatea de publicare în repozitoriul instituțional ASEM?*”. Astfel, au fost obținute următoarele rezultate (*Figura nr.3*):

Fig. 3. Bariere care împiedică activitatea de publicare în repozitoriul instituțional ASEM

Principalul obstacol, în opinia intervievaților, este resursa de timp (10 respondenți). Pentru a-și publica articolele, cercetătorii apelează la specialistul din bibliotecă, funcțiile căruia includ publicarea articolelor în repozitoriul instituțional. Autoarhivarea ca proces ar economisi timpul cercetătorilor și ar spori activitatea de publicare în acces deschis.

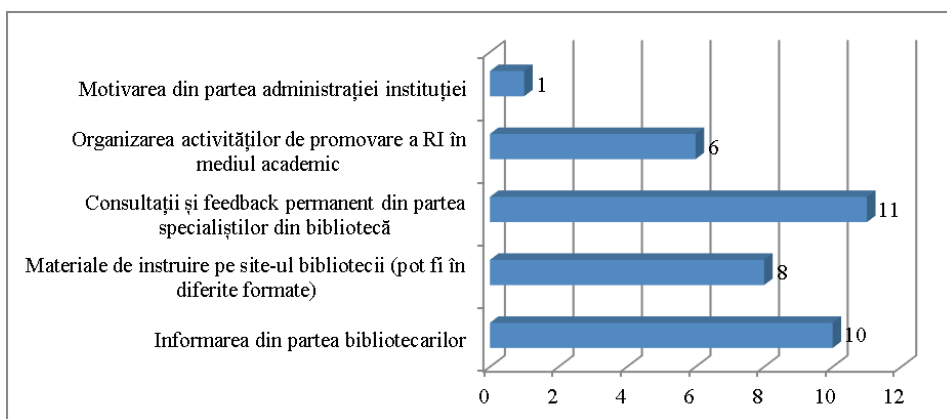
Lipsa abilităților practice împiedică, de asemenea, cercetătorii să-și publice articolele în repozitoriul instituțional IREK (7 respondenți). În acest context, bibliotecile trebuie să acorde mai multă atenție consultărilor individuale și să elaboreze materiale de instruire și ghidare, atât în format tradițional, cât și în format electronic.

Informarea curentă și sprijinul permanent din partea bibliotecarilor, în opinia respondenților, ar ajuta la depășirea barierelor în publicarea articolelor în repozitoriul instituțional al ASEM.

Răspunsurile cercetătorilor la întrebarea „*Ce ar contribui la utilizarea eficientă a repozitoriului instituțional IREK?*” au fost distribuite după cum urmează în *Figura nr. 4*.

Astfel, conform opiniei subiecților cercetării, cea mai importantă activitate este consilierea și feedback-ul constant din partea specialiștilor bibliotecari (11 respondenți); informarea permanentă realizată de bibliotecă (10); diverse materiale educaționale și tutoriale pe site-ul bibliotecii (8).

Promovarea repozitoriului instituțional, ca produs inovator complex, trebuie să se bazeze pe un program de instruire pentru utilizarea acestuia. Dacă produsul informațional este complex și incomprehensibil pentru utilizator, acesta nu va fi solicitat de comunitatea universitară. Prin urmare, consilierea și feedbackul constant din partea specialiștilor din bibliotecă reprezintă punctul de plecare în popularizarea repozitoriului instituțional IREK în rândul savanților și doctoranzilor.

Fig. 4. Mecanisme ce facilitează utilizarea eficientă a RI a ASEM

Respondenții au sugerat următoarele recomandări pentru promovarea repozitoriului instituțional IREK în rândul cercetătorilor ASEM:

- promovarea activă a repozitoriului instituțional la toate forurile științifice ale universității;
- utilizarea rețelelor sociale pentru a informa despre repozitoriul instituțional;
- motivarea doctoranzilor, care publică mai frecvent rezultatele cercetării în IREK;

- utilizarea instrumentelor de comunicare modernă: e-mail, Viber, Messenger pentru promovarea repozitoriului;
- formarea deprinderilor de auto-arhivare pentru optimizarea publicării în IREK.

De asemenea, pentru promovarea activă a repozitoriului instituțional IREK, pot fi propuse următoarele activități:

Campaniile de marketing cross-media realizate în parteneriat. Aceste acțiuni sunt asemeni rețelelor de prieteni și cunoscuți pe care le avem pe diferite platforme social media. Utilizatorii individuali le folosesc pentru a-și lărgi rețeaua de prieteni și follow-eri, pe când marketingul cross-media lărgeste auditoriul potențial al afacerii. Ar putea fi întreprinse acțiuni comune de promovare cu instituțiile partenere care au produse similare ce se completează reciproc cu IREK, organizate pentru același public țintă.

Marketingul cross-media include tehnicile tradiționale de publicitate și cele digitale, spre exemplu bannere web, panouri publicitare, publicitate în rețelele sociale și reviste sau ziare. Se vor utiliza 3 strategii efective de marketing cross media, care sunt: mesaj coesiv și consistent care va fi înțeles de toți clienții; call-to-action clar și eficient dacă dorim ca utilizatorul să acționeze imediat după recepționarea mesajelor; reclame personalizate care ajută la construirea unui brand de încredere și a unei identități ce iese în evidență.

Concursuri, chestionare. Acest format de promovare va motiva tinerii cercetători și va contribui la dezvoltarea abilităților de publicare în repozitoriul instituțional.

Valorificarea feedback-ului din partea utilizatorilor. Este necesar să se stabilească și să se dezvolte relațiile cu utilizatorii. Este important să le oferim posibilitatea să-și exprime opinia cu privire la repozitoriul instituțional, funcțiile și posibilitățile acestuia, să participe la sondaje, să se implice în acțiunile comunicaționale ale bibliotecii; să-i provocăm pentru un răspuns la mesaje. Putem efectua sondaje online pe site-ul bibliotecii și să solicităm evaluarea unor servicii și funcționalități ale repozitoriului instituțional. Totodată, putem obține consimțământul pentru distribuirea noutăților și expedierea materialelor suplimentare și de instruire.

Aceste metode de marketing low-cost (costuri reduse) nu necesită multe cheltuieli financiare, în schimb impun investirea altor resurse, cum sunt energia, creativitatea, imaginația și cunoștințele specialiștilor. Este necesar să se promoveze nu numai repozitoriul instituțional IREK și avantajele lui, ci și efectul publicării în acces deschis ca o modalitate optimă și ieftină de pătrundere în lumea științifică, pentru atingerea succesului în procesul de evaluare și atestare a personalului științific.

Astfel, putem concluziona că majoritatea respondenților dețin suficiente cunoștințe despre repozitoriul instituțional ASEM – IREK, principala sursă de informare fiind bibliotecarii.

Nu toți respondenții au experiența publicării în repozitoriul instituțional din cauza lipsei de cunoștințe și abilități practice. În acest caz, ar trebui acordată mai multă atenție consultațiilor individuale și materialelor de instruire practică, atât în format tradițional, cât și în formă electronică.

Bariera principală în activitatea de publicare în depozitul instituțional este lipsa resursei de timp. În acest context, auto-arhivarea ar economisi timpul cercetătorilor și va stimula publicarea online.

Respondenții au sugerat o promovare mai insistentă a repozitoriului instituțional IREK în rândul cercetătorilor ASEM, la forurile științifice, să se intensifice consultările individuale, să se utilizeze noi instrumente de informare online. Motivarea doctoranzilor

pentru publicarea în IREK va contribui, de asemenea, la creșterea popularității repozitoriului instituțional al ASEM.

Bibliotecile participă activ la crearea și menținerea arhivelor electronice deschise, promovează beneficiile arhivării electronice în rândul cercetătorilor. Noile modele de comunicare științifică ameliorează accesul la informație și asigură o utilizare eficientă a conținutului digital. Arhivele deschise oferă bibliotecarilor o prezență instituțională mai activă, stabilind parteneriate durabile cu facultățile.

Biblioteca universitară va juca un rol tot mai important în continuare în asigurarea calității cercetării academice prin oferirea instruirii privind cultura informației, scrierea academică și cultura digitală în domeniul cercetării.

Referințe bibliografice:

1. IREK – AESM (*Institutional Repository of Economic Knowledge*). Disponibil: <http://irek.ase.md/xmlui/>.
2. RAILEAN, Elena, KARNAEVA, Liubovi. A Study of the Views of Respondents on the Functioning of PRIMO. Information Retrieval System in Universities from Moldova. In: *Eastern European Journal of Regional Studies*. 2017, Volume 3, Issue 2, pp.18-31. ISSN 2537-6179.
3. ВОЛКОВА, Любовь. Институциональный репозиторий для учета результатов научных исследований. In: *Научный журнал КубГАУ*. 2014, nr. 97(03), pp.1-19. ISSN 1990-4665.